Vragen van het lid Mohandis (PRO)

Vraag:
De Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme constateert dat discriminatie en racisme structurele verschijnselen zijn. Op hoeveel departementen lopen er programma's tegen racisme en discriminatie? Wie voert hier de regie op en wie ziet hierop toe?

Antwoord:
Er zijn inderdaad meer ministeries die zich bezighouden met de aanpak van discriminatie. In de bijlage bij mijn voortgangsbrief van 14 oktober jl. (Kamerstukken II 2026/27, 30950, nr. 570) kunt u zien welke initiatieven er op dit moment lopen bij welke ministeries. Discriminatie is als fenomeen zeer divers en doet zich voor op verschillende terreinen en gronden. Daarom zijn er verschillende organisaties en ministeries die zich hiermee bezighouden, met elk hun eigen rol. Dat is goed, want bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) zitten bijvoorbeeld specialisten op het terrein van onderwijs met een netwerk in het veld. En bij Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) op het terrein van de arbeidsmarkt, en zo verder. Die specialistische kennis en contacten zijn nodig om beleid te kunnen maken dat ook daadwerkelijk impact heeft. Ook de adviezen van de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR) geven richting aan de mogelijke inzet bij het tegengaan van discriminatie.
Ik coördineer als minister van BZK de aanpak van discriminatie door te verbinden en enthousiasmeren en door rijksbrede onderwerpen op te pakken, zoals de aanpak van institutionele discriminatie, het coördineren van de reactie op het rapport van de Staatscommissie tegen discriminatie en racisme en het opstellen van een rijksbreed, overkoepelend programma tegen discriminatie.

Vraag:
Wil de minister gemeenten wijzen op afspraken die zijn gemaakt over het openbaar geschenkenregister?

Antwoord:
Ik onderschrijf het belang van transparantie bij decentrale politieke ambtsdragers over de geschenken die zij ontvangen. Het is van belang dat overheden de hierover gemaakte afspraken opnemen in de eigen gedragscodes en dat deze ook worden nageleefd. Ik zal de medeoverheden hier nogmaals op wijzen. Ik ben voornemens dit mee te nemen bij de actualisatie van het Handboek integriteit voor politieke ambtsdragers van decentrale overheden, begin 2027.

Vraag:
Wat betekent de samenwerkingsagenda voor de wettelijke taken die decentrale overheden moeten uitvoeren?

Antwoord:
Bij de brief met de uitkomsten van het overhedenoverleg is als bijlage de tekst van de concept-samenwerkingsagenda meegestuurd. In hoofdstuk 1 staan de uitgangspunten voor de samenwerking benoemd. Een van deze uitgangspunten is dat taken in medebewind toereikend moeten worden bekostigd via een passende uitkeringsvorm. Ook staat in de samenwerkingsagenda dat de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden standaard wordt uitgevoerd bij wijziging van of nieuwe taken voor medeoverheden, zodat deze uitvoerbaar zijn en aansluiten op de lokale praktijk. Dit zodat er balans is tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht en de medeoverheden voldoende mogelijkheden hebben voor publieke voorzieningen en het onderhoud daarvan.

Vraag:
Hoe wordt ervoor gezorgd dat publieke voorzieningen of noodzakelijk onderhoud overeind blijven?

Antwoord:
Als minister van BZK zie ik het belang van publieke voorzieningen zoals die door gemeenten gerealiseerd worden voor hun inwoners. Het gemeentefonds heeft daarom ook als doel om iedere gemeente een gelijkwaardige financiële uitgangspositie te geven. Het verdeelmodel houdt daarom rekening met kenmerken van gemeenten zoals de bevolkingssamenstelling, landoppervlakte en bodemgesteldheid. Het is aan de lokale volksvertegenwoordiging om te besluiten over aan welke voorzieningen die zij bij hun gemeente vinden passen de middelen te besteden.

Om te zorgen dat er genoeg beleidsvrijheid voor gemeenten blijft voor publieke voorzieningen, is het van belang dat er een balans is tussen taken en middelen. Dat is ook een van de thema's die in de interbestuurlijke samenwerkingsagenda aan orde komt.

Daarnaast geldt ook dat het gemeenschapsfonds raakt aan de publieke voorzieningen. Daarbij is aandacht voor voorzieningen als bijvoorbeeld het behouden en ondersteunen van lokale ontmoetingsplekken zoals buurthuizen en dorpshuizen.

Vraag:
Hoe gaat het kabinet uitvoering geven aan de motie-Sneller om te komen tot een nationaal actieplan maatschappelijk middenveld?

Antwoord:
Als minister van BZK wil ik het belang van het maatschappelijk middenveld benadrukken. Het maatschappelijk middenveld is onmisbaar voor onze democratische rechtsstaat en moet vrij en veilig kunnen opereren. Signalen dat de ruimte voor het maatschappelijk middenveld onder druk staat neem ik dus serieus. Voor het einde van het jaar stuur ik uw Kamer een brief over wat het kabinet doet voor het maatschappelijk middenveld, in de reactie op het jaarrapport van het College voor de Rechten van de Mens. Hierin zal ik ook ingaan op de vraag op welke wijze we uitvoering kunnen geven aan de doelstellingen van de motie.

Vraag:
Wat zijn de gevolgen van een taakstelling voor de dienstverlening aan inwoners en ondernemers.

Antwoord:
Met de taskforce slagvaardige overheid werken we juist aan een eenvoudigere en slimmere overheid die mede daardoor kleiner wordt. Uitstekende publieke dienstverlening voor mensen en bedrijven is daarbij een van de speerpunten.

Tegelijkertijd is de uitvoering fors gegroeid de afgelopen jaren. Daarom maken we scherpe keuzes in wat we wel én niet meer doen, waar we vereenvoudigen en vernieuwen. En waar het efficiënter kan en het werk voor professionals in de dienstverlening eenvoudiger.
Met als één van onze doelen: uitstekende fysieke en digitale dienstverlening.

Omdat de uitvoering/publieke dienstverleners een groot deel uitmaken van de ambtenaren bij de Rijksdienst zullen ook zij met voorstellen moeten komen hoe ze hun werk slimmer en eenvoudiger kunnen organiseren met een kleinere uitvoering als uitwerking.

Vragen van het lid Huizenga (D66)

Vraag:
Hoe worden de bewindslieden van andere departementen meegenomen in de rijksbrede aanpak voor betere dienstverlening naar de burger? Welke doelstelling koppelt hij daaraan? Hoe worden medeoverheden meegenomen in deze beweging?

Antwoord:
Het kabinet wil dat de overheid slimmer en als één gaat werken in haar dienstverlening. Eén van de actielijnen van de actieagenda Slagvaardige Overheid is het bieden van uitstekende (digitale) dienstverlening. Publieke dienstverleners, gemeenten en departementen werken binnen deze actielijn samen aan overheidsbrede fysieke en digitale dienstverlening volgens het principe 'altijd de juiste deur'. Het moet niet uitmaken waar en via welk kanaal iemand contact zoekt met de overheid, een burger of ondernemer wordt altijd geholpen of warm doorverwezen naar de juiste plek. Overheidsbrede dienstverlening krijgt momenteel al vorm in 28 initiatieven bij ruim 40 gemeenten. Komende jaren wordt deze aanpak verder uitgerold. Ook wordt er gezamenlijk met publieke dienstverleners, medeoverheden en departementen gewerkt aan Overheid.nl als wegwijzer waarop alle informatie over publieke producten en diensten in samenhang wordt aangeboden. Uiteindelijk zal dit worden doorontwikkeld tot een digitaal ecosysteem waarin de burger of ondernemer zelf zijn kanaal kiest om zijn zaken met de overheid te regelen en kan hij naadloos wisselen tussen kanalen.

Om ervoor te zorgen dat inwoners en ondernemers krijgen waarop zij recht hebben heeft het kabinet opdracht gegeven om te werken aan een structurele oplossing voor gegevensdeling ten

behoeve van een betere publieke dienstverlening. Dit is een overheidsbrede samenwerking tussen publieke dienstverleners, de VNG en alle betrokken beleidsdepartementen. We werken toe naar een eenmalige uitvraag van gegevens: wat de overheid al heeft, wordt niet opnieuw gevraagd. Bestaande regelingen en ketens worden stapsgewijs omgebouwd.

Naast een uitstekende (digitale) dienstverlening zet het kabinet ook in op vereenvoudiging. Het kabinet zet de 500-regelaanpak voort en breidt die uit: elk jaar worden 500 regels geschrapt of vereenvoudigd, 250 voor bedrijven en 250 voor inwoners en professionals. Medeoverheden worden betrokken bij deze aanpak om op die manier ook over de grenzen van bestuurslagen heen te vereenvoudigen. Gemeenten en provincies voeren bovendien veel landelijke regelgeving uit. Hiermee moeten de administratielasten voor inwoners afnemen.

Vraag:
Wat gaat het kabinet doen om de Haagse muren te doorbreken? Welke lessen trekt het kabinet uit de programma's en de taskforces en moeten we daar meer op inzetten? Welke verbeteringen zijn binnen de huidige wettelijke kaders mogelijk met wijzigingen in houding en gedrag?

Antwoord:
Zowel het aanpakken van urgente maatschappelijke problemen als het realiseren van de doelen van de slagvaardige overheid kunnen alleen slagen wanneer Haagse muren worden doorbroken. De doorbraken uit de Kamerbrief over de voortgang van de slagvaardige overheid van 26 oktober jl. (2026Z22924) vormen daarmee allemaal een bijdrage aan het doorbreken van Haagse muren. Dat gaat ook over het herzien van stelsels, het realiseren van een structurele oplossing voor gegevensdeling ten dienste van proactieve dienstverlening en het ontwikkelen van andere manieren van financiering.

De belangrijkste les uit de nationale programma’s en de taskforces is het belang van horizontale samenwerking en het gezamenlijk opstellen van doelstellingen die we met elkaar rondom een vraagstuk of een gebied willen bereiken, en het vervolgens langdurig committeren hieraan.

Andere lessen zijn het belang van bestuurlijk commitment en duidelijk mandaat, en dat financiering over grenzen van organisaties heen kan worden ingezet. Deze lessen moeten minder vrijblijvend worden. Binnen de wettelijke kaders kan meer dan we nu doen. De verkokering is mede het gevolg van het feit dat het kabinet wordt ondersteund door verschillende ministeries met elk een eigen begroting en elk een eigen minister aan het hoofd. Binnen het huidige wettelijke kader blijkt dat er wel degelijk effectief kan worden samengewerkt. Dat zien we bijvoorbeeld bij de eerdergenoemde nationale programma’s, maar ook als we te maken krijgen met crises.

Vraag:
Kan de minister een uitgebreide reflectie geven over de verkokering als gevolg van artikel 44 van de Grondwet en de Comptabiliteitswet en hoe ministeries hierdoor worden beperkt in hun rijksbrede beleidsvoornemens?

Antwoord:
Artikel 44 van de Grondwet bepaalt dat ministeries onder leiding staan van een minister. Deze ministeriële leiding hangt samen met de ministeriële verantwoordelijkheid, zoals vastgelegd in artikel 42, tweede lid van de Grondwet. Op grond van de Comptabiliteitswet beheert en verantwoordt elke minister zijn eigen begroting. Daardoor verloopt de financiering van beleid vaak per departement en per uitvoeringsorganisatie.

Het is niet zo dat dit per definitie betekent dat samenwerking over kokers heen niet tot stand kan komen. Als het bijvoorbeeld gaat om coördinerende bevoegdheden, staat op dit moment niets in de weg om rijksbreed te sturen, mits dit in overleg met de andere ministers is afgestemd. Zo is in het Coördinatiebesluit organisatie, bedrijfsvoering en informatiesystemen rijksdienst, vastgelegd dat de minister van BZK bevoegd is om na overleg met andere ministers kaders vast te stellen ter bevordering van de eenheid, de kwaliteit of de efficiëntie van de bedrijfsvoering door de ministeries. Of de manier waarop we de ministeriële verantwoordelijkheid nu invullen nog past bij opgaven die over ministeries heen gaan, is een fundamentele vraag, waarover wat mij betreft het gesprek gevoerd moet worden. Naar verwachting zal de Commissie Toekomst Rijksdienst hierop ingaan. Ik wacht dat advies af en zal vanuit mijn verantwoordelijkheid voor de organisatie van de rijksdienst op grond daarvan vervolgacties bepalen.

Vragen van het lid Joost Sneller (D66)

Vraag:
Kan de minister een concrete, controleerbare, ambitieuze meerjarige doelstelling voor de democratische rechtsstaat noemen?

Antwoord:
Het weerbaarder maken van de democratische rechtsstaat is een kernopgave van mij en dit kabinet. In de beleidsagenda van BZK licht ik toe dat de komende tijd met diverse initiatieven kom om de democratische rechtsstaat robuuster en veerkrachtiger te maken. Dit doe ik langs twee lijnen: ten eerste door te investeren in de weerbaarheid van de democratische instituties en ten tweede door het versterken van de democratische samenleving.

Ik hanteer niet één doelstelling voor de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat. Ik hanteer aparte doelstellingen voor verschillende thema's daarbinnen, zoals mijn brief van 2 november jl. (2026Z23715) en mijn antwoorden van 2 november jl. op uw eerdere vragen (2026Z22688) hierover laten zien. De voortgang op die onderwerpen bewaak ik door middel van kwantitatieve en kwalitatieve monitoring en verschillende vormen van onderzoek op de diverse terreinen. In mijn beantwoording van uw vragen noem ik verschillende voorbeelden.

Ik ben mij zeker bewust van het belang om de staat van de democratische rechtsstaat ook meer in zijn algemeenheid periodiek te beoordelen, aan de hand van concrete indicatoren. De Rule of Law index die het lid Sneller noemde besteedt veel aandacht aan aspecten van de rechtsstaat, bijvoorbeeld aan de rechtspleging op het terrein van civiel recht en strafrecht. Aspecten van het functioneren van de democratie als zodanig maken geen deel uit van deze index. Daarom vind ik die te beperkt voor de beoordeling van de democratische rechtsstaat in brede zin. In plaats daarvan maak ik structureel gebruik van een wetenschappelijk onderbouwd instrument als de jaarlijkse monitor van het V-Dem Instituut, die rapporteert over de stand van de democratische rechtsstaat wereldwijd. Deze monitor bevat zowel indicatoren die betrekking hebben op de democratie als op de rechtsstaat. Ook werk ik samen met Nederlandse wetenschappers met expertise op het terrein van democratie, democratische erosie en democratische weerbaarheid.

Vragen van het lid Kisteman (VVD)

Vraag:
Gaat de monitoring van de doelstelling van de staatssecretaris om per 2035 tot 25.000 minder ambtenaren te komen, openbaar gemaakt worden zoals op regeldrukmonitor.nl? Kan de staatssecretaris meer details geven over de wijze van monitoring? Hoe gaan de discussies over het schrappen van taken (taakstelling) niet leiden tot vertragingen van het behalen van de doelstellingen en gaat de taakstelling van € 3,5 miljard er daadwerkelijk voor zorgen dat we tot minder ambtenaren komen?

Antwoord:
In de brief van 26 oktober heeft het kabinet aangekondigd dat het ieder voorjaar en najaar rapporteert over de stand van zaken en voortgang van Slagvaardige Overheid. Daarmee wordt de monitoring op de doelstellingen dus ook openbaar. Een aantal doelen, zoals het aantal FTE en aantal geschrapte regels, zal ook per departement worden gerapporteerd.

De discussie over het schrappen van taken is nodig, omdat we de doelstellingen niet halen als we geen taken schrappen. De discussie mag alleen niet al te lang duren. Uiteindelijk moet dit kabinet dit voorjaar scherpe keuzes maken.

Door het vereenvoudigen van beleid, dienstverlening te verbeteren en de productiviteit van de rijksdienst te verhogen, hebben we straks minder ambtenaren nodig. Maar ook door scherpe keuzes te maken over taken die komen te vervallen, vereenvoudigd worden of anders worden georganiseerd. De eerste richtingen en stappen die dit kabinet zet, staan beschreven in de brief van 26 oktober jl.. In het voorjaar zal dit conform de motie Brekelmans/Bontenbal worden uitgewerkt in een meerjarenaanpak inclusief besparingsplannen per departement.

Vraag:
Kunnen gemeenten gaan werken met een lange termijn-belastingplan zodat ondernemers weten waar ze maximaal aan toe zijn? Zouden er afspraken met de VNG gemaakt kunnen worden over een landelijk beleidskader waarin staat wanneer er uiterlijk gecommuniceerd moet worden over de

stijging van de toeristenbelasting?

Antwoord:
In de Gemeentewet is vastgelegd welke lokale belastingen een gemeente kan heffen en welke eventuele aanvullende criteria en randvoorwaarden daarvoor gelden. Het is aan de lokale volksvertegenwoordiging om al dan niet lokale belastingen, waaronder toeristenbelasting, te heffen en daarover tijdig te communiceren naar haar inwoners en ondernemers. Het is aan de VNG of ze al dan niet binnen deze randvoorwaarden van de Gemeentewet een leidraad voor gemeenten wil opstellen.

Vraag:
Waarom zijn er zoveel meer topambtenaren nodig bij de ABD? Welke stappen zet de staatssecretaris om dit terug te dringen? Waarom zitten de diplomatieke topambtenaren van Buitenlandse Zaken niet in het roulatiesysteem van de ABD?

Antwoord:
In 2018 heeft het DGABD zijn dienstverlening uitgebreid naar senior leidinggevenden, waaronder afdelingshoofden. Het ging hierbij om bestaande formatieplaatsen. Sinds september 2026 ontvangen deze senior leidinggevenden geen volledige dienstverlening meer van het DGABD. Daarmee is de omvang van de ABD teruggebracht en is de focus weer komen te liggen op topambtenaren in schaal 16 en hoger.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken hanteert afzonderlijk beleid voor diplomaten, met eigen werving, training en plaatsingsregels. De ambtelijke top binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken (de secretaris-generaal, plaatsvervangend secretaris-generaal en directeuren-generaal) maakt wel deel uit van de ABD. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over deelname aan een gezamenlijk leer- en ontwikkelaanbod, zodat diplomaten en andere topambtenaren van en met elkaar kunnen leren.

Vraag:
De VVD-fractie wil graag zien dat ambtenaren de mogelijkheid krijgen om zich vrijwillig om te laten scholen tot leerkrachten, hoe kijkt de staatssecretaris hiernaar?

Antwoord:
De CAO Rijk biedt aan ambtenaren om vrijwillig Van-Werk-Naar-Werk kandidaat te worden. Hierbij wordt een (maatwerk) plan opgesteld samen met een mobiliteitsadviseur. In dit adviesplan staat onder andere welke opleiding en begeleiding nodig is en kunnen specifieke voorzieningen worden getroffen om de benodigde opleiding binnen diensttijd plaatsvindt of als werktijd wordt aangemerkt. Hierbij wordt ook gestimuleerd om ambtenaren om te scholen naar tekortsectoren zoals functies binnen het onderwijs of de zorg.

Vragen van het lid Meulenkamp (VVD)

Vraag:
Hoe kijken de minister en de staatssecretaris naar de huidige werkwijze in de samenwerking tussen de verschillende departementen waarbij ieder ministerie kijkt vanuit eigen verantwoordelijkheden naar een probleem, en wat kan daaraan verbeterd worden? Vindt de minister dat het ministerie van BZK een rol heeft bij het nemen van verantwoordelijkheden tot het bevorderen van de samenwerking en het beter benutten van bestaande structuren en overleggen, en op welke manier wil hij hier invulling aangeven?

Antwoord:
De overheid werkt te verkokerd, met muren tussen departementen, tussen beleid, uitvoering en toezicht, tussen verschillende overheidslagen. Dat uit zich onder meer in een complexe governance met veel (inter)departementale afstemming op inhoud, proces en communicatie. Als minister van BZK, vanuit mijn verantwoordelijkheid, speel ik een leidende rol om horizontale samenwerking binnen het Rijk mogelijk te maken. Dit doe ik, als minister van BZK, samen met de staatssecretaris. Een voorbeeld hiervan is het eerder genoemde Coördinatiebesluit organisatie, bedrijfsvoering en informatiesystemen rijksdienst, waarin is vastgelegd dat de minister van BZK bevoegd is om na overleg met andere ministers kaders vast te stellen ter bevordering van de eenheid, de kwaliteit of de efficiëntie van de bedrijfsvoering door de ministeries. Ook met de taskforces en de nationale programma's geven we invulling aan horizontale samenwerking.

Daarnaast zet dit kabinet in op het terugdringen van complexiteit in stelsels en het schrappen en vereenvoudigen van regels, op het verminderen van controle en toezicht, en het samen met betrokken maatschappelijke partners, medeoverheden en uitvoeringsorganisaties maken van beleid.

Naar verwachting zal de Commissie Toekomst Rijksdienst ingaan op de integrale, opgavegerichte aanpak van vraagstukken over de grenzen van departementen heen. Op basis van dit advies worden de vervolgacties bepaald.

Vragen van het lid Clemminck (JA21)

Vraag:
Kan de staatssecretaris aangeven waarop het bezuinigingsbedrag van € 3,5 miljard is gebaseerd en welke analyse hier achter zit?

Antwoord:
In de afgelopen jaren is de omvang van het overheidsapparaat fors gegroeid. Het overheidsapparaat is tussen 2018 en 2025 toegenomen van circa 113.500 tot 160.000 FTE, en de bijbehorende kosten zijn toegenomen van circa € 12 mld. in 2018 tot circa € 22 mld. in 2025. Zowel het kabinet-Schoof als het kabinet-Jetten hebben besparingen ingeboekt op het overheidsapparaat. In totaal tellen deze besparingen op tot € 3,5 mld. structureel vanaf 2035.

De taakstelling vanuit het Hoofdlijnenakkoord van het kabinet-Schoof loopt, samen met amendement Bontenbal, op tot € 1,1 mld. structureel. De analyse achter deze besparing was dat het aantal fte bij beleidsdepartementen tussen 2018 en 2022 met 22% gegroeid was. Het doel van deze besparing was om de apparaatsuitgaven bij beleidsdepartementen structureel met 22% te verminderen.
Het kabinet-Jetten heeft bij Coalitieakkoord besloten tot een efficiencytaakstelling van € 0,4 mld. structureel. Dit in de veronderstelling dat een autonome efficiencytaakstelling van 0,5%-1% per jaar een gezonde prikkel geeft om efficiënter te werken. Het kabinet heeft bij Miljoenennota 2027 aanvullend besloten deze met € 200 miljoen per jaar in te boeken vanaf 2031 oplopend tot € 1 mld. structureel vanaf 2035.

Daarnaast heeft het kabinet-Jetten bij Coalitieakkoord een taakstelling 'Vernieuwing Rijksdienst en Slagvaardige Overheid' afgesproken die oploopt tot € 1 mld. structureel vanaf 2030. Bij de Miljoenennota 2027 heeft het kabinet besloten deze taakstelling te versnellen met € 200 mln. in zowel 2028 als 2029. Door de overheid eenvoudiger en slimmer in te richten kan de overheid ook kleiner worden en efficiënter werken.

Vraag:
Wat gaat de staatssecretaris doen om de Brusselse bemoeienis en bureaucratie terug te dringen? Is de staatssecretaris het met JA21 mee eens dat een grotere EU-begroting – het voorstel is minstens € 2000 mld. – tot meer wet- en regelgeving gaat leiden?

Antwoord:
Het klopt dat er veel regeldruk afkomstig is uit EU-regelgeving, waar Nederland natuurlijk ook gewoon vertegenwoordigd is bij de onderhandelingen over die regelgeving. De afgelopen acht jaar was meer dan 90% van de toename van de regeldruk in Nederland afkomstig uit EU-regelgeving. Om de regeldruk voor Nederland zo laag mogelijk te houden heeft het Adviescollege Toetsing Regeldruk vorig jaar als nieuwe taak gekregen om ook te adviseren over regeldruk bij BNC-fiches over EU-voorstellen. Op deze manier kan het kabinet bij elk EU-voorstel ook interveniëren op de gevolgen voor de regeldruk in de onderhandelingen over EU-regelgeving. Verder erkent de Europese Commissie zelf ook dat er te veel regeldruk is veroorzaakt door EU-regelgeving. Daarom is de Europese Commissie een groot vereenvoudigingstraject gestart, waarin verschillende wetgevingspakketten ("omnibusvoorstellen") worden voorgesteld die als doel hebben om bestaande regels te vereenvoudigen, te stroomlijnen en administratieve lasten te verminderen. Het doel van de Europese Commissie is om uiteindelijk 25% administratieve lasten te verminderen en 35% voor MKB. Tot nu toe zijn er 12 omnibusvoorstellen gedaan en er komen er nog meer.

Vragen van het lid Boelsma-Hoekstra (CDA)

Vraag:
Hoe gaan we ervoor zorgen dat het geld van het gemeenschapsfonds landt waar het echt nodig is? Het geld moet terechtkomen bij de gemeenschappen, vrijwilligers en hun dorpshuizen zelf. Niet bij betaalde professionals, en niet weglekken naar de overheid of uitvoeringskosten. Deelt de minister deze uitgangspunten en hoe zorgt hij dat het geld bij de juiste mensen terechtkomt?

Antwoord:
Het is van groot belang dat de middelen uit het gemeenschapsfonds op de juiste plek terecht komen. We zorgen daarom voor brede en gerichte communicatie, via bestaande netwerken en organisaties die dichtbij initiatieven staan. Bij de verdere inrichting van het fonds trek ik samen op met andere fondsen en de gebieden binnen het Nationaal Programma Vitale Regio's om de impact van het fonds te vergroten. De brief over de voortgang met betrekking tot het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR) wordt in februari verstuurd, in de brief wordt ook aandacht besteed aan het gemeenschapsfonds in relatie tot de NPVR-gebieden. Aanvragen en verantwoording worden zo eenvoudig en laagdrempelig mogelijk gemaakt. Zonder ingewikkelde procedures en onnodige administratie. Dat richten we samen met mogelijke aanvragers in. Tijdens de verschillende aanvraagrondes volgen we goed waar het geld terechtkomt. Als bepaalde groepen of gebieden achterblijven, kunnen we bijsturen.

Vraag:
Herkent de regering het beeld dat we risicomijdend zijn en alles dichtregelen door ons grote verantwoordelijkheidsgevoel en daarnaast dat het lastig is om te achterhalen waar welke regel vandaan komt?

Antwoord:
Het verantwoordelijkheidsgevoel bij het maken van wet- en regelgeving is inderdaad herkenbaar. We hebben immers ook regels nodig om ervoor te zorgen dat de samenleving werkt, dat maatschappelijke problemen worden opgelost en om ervoor te zorgen dat rechten en plichten helder zijn. Het aantal regels maakt de overheid ingewikkeld voor inwoners en ondernemers, maar ook voor onze eigen professionals. We moeten daarom af van de reflex om ieder risico met nieuwe regels te willen uitsluiten. Vereenvoudigen vraagt dat we keuzes durven maken, meer vertrouwen geven aan professionals en accepteren dat niet ieder risico volledig kan worden uitgesloten. We kunnen daarbij niet over één nacht ijs gaan. We moeten goed kijken naar welke regels tot de meeste problemen leiden voor ondernemers, inwoners en professionals. En vervolgens kijken wat er nodig is om de knelpunten op te lossen.

Vraag:
Kan de staatssecretaris toelichten waarom de gewenste aanpak van de uitvoeringslasten van de Woo vooralsnog uitblijft?

Antwoord:
In de brief over slagvaardige overheid is toegelicht welke plannen er zijn rondom de Woo. Het is belangrijk dat de reeds toegezegde brief over een beter uitvoerbare Woo een goede samenhang kent met de brief over slagvaardige overheid. Er is niet stilgezeten. Daarom laat de toegezegde brief iets langer op zich wachten, maar deze zal op zeer korte termijn naar uw Kamer worden verzonden.

Vraag:
Wat betreft de herverdeling van de middelen van het gemeentefonds las ik in de brief van de minister dat de deur nog op een kier staat om er niet per 1 januari 2029 uit te zijn. Er is genoeg uitstel geweest. Ik wil de minister vragen om dat uit te sluiten.

Antwoord:
Ik zal uw Kamer begin 2028, voor de meicirculaire, informeren over het voorstel voor de verdeling per 1 januari 2029. Het is immers van belang dat in de meicirculaire 2028 helderheid is voor gemeenten. Dit voorstel zal gebaseerd zijn op de door mij, in de brief van 29 oktober jl. aangekondigde onderzoeken naar de verdeling in het sociaal domein en naar de inkomstenverevening.

Ook na 2029 zal het verdeelmodel onderhoud blijven vragen. Zoals bij de parlementaire behandeling van de Financiële-verhoudingswet (Fvw) in 1996/1997 geconstateerd, is het nodig om

het verdeelstelsel van het gemeentefonds voortdurend op zijn werking te bezien en indien nodig bij te stellen. Immers, er kunnen inhoudelijke en beleidsmatige ontwikkelingen zijn die effect hebben op de uitgavenpatronen van gemeenten.

Vraag:
Voelt de minister de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat beleid goed landt in de regio en mogen we hem daaraan houden?

Antwoord:
Het is een verantwoordelijkheid van het hele kabinet om te zorgen dat regio's vroegtijdig betrokken worden bij beleid. Als minister van BZK jaag ik dit in het bijzonder aan. Met het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR) maak ik prioriteit van de uitvoering van het rapport Elke Regio Telt.

Het kabinet zet daar stappen in, zoals bijvoorbeeld recent op het terrein van bereikbaarheid. Zo werkt het ministerie van IenW met het traject Bereikbaarheid op Peil aan het verbeteren van bereikbaarheid van voorzieningen en worden pilots op rondom publiek vervoer opgezet. Dit zijn voorbeelden van een concrete invulling om doelgroepenvervoer op een slimme manier te organiseren, zodat voorzieningen beter bereikbaar blijven, ook aan de randen van de dag.

In februari ontvangt de Kamer een brief over het Nationaal Programma Vitale Regio's, waarin verder uiteen wordt gezet hoe het kabinet deze beweging verder wil brengen.

Vragen van het lid Van den Brink (CDA)

Vraag:
In het coalitieakkoord is afgesproken om het democratisch ethos in de hele samenleving te verdiepen, hoe vult de minister dit in?

Antwoord:
Het versterken van het democratisch ethos is een prioriteit voor dit kabinet. Daarbij richt ik me op het versterken van kennis over democratie en rechtsstaat en het versterken van democratisch bewustzijn in de hele samenleving, onder andere via burgerschapsonderwijs. In de Voortgangsbrief over meedoen in democratie en samenleving van 2 juli 2026 beschrijf ik de aanpak. Beproefde inzet bouwt dit kabinet uit. Door het verbreden van het activiteitenaanbod van ProDemos bijvoorbeeld, dat een groot landelijk bereik heeft. Maar ook met de ondersteuning van Tienskip. Met haar inzet laat Tienskip jongeren zien dat democratie overal is, en stimuleert de stichting jongeren om zelf initiatief te nemen als ze iets signaleren. Tot slot richt ik me op het versterken van het democratisch ethos onder ambtenaren en politieke ambtsdragers, met een ontwikkel- en trainingsaanbod. Mijn verwachting is dat dit ontwikkel- en leeraanbod het democratisch-rechtsstatelijk handelen versterkt van ambtenaren en ambtsdragers in de instituties van onze democratische rechtsstaat. Begin 2027 informeer ik u nader over de inzet op democratisch ethos, zoals toegezegd in het commissiedebat Burgerschap en participatieve democratie van vorige maand.

Vraag:
Kan de minister aangeven hoe het vordert met de volgende plannen uit het regeerakkoord: het versterken van de democratie, de onafhankelijkheid van democratische instituties vergroten, meer checks en balances voor belangrijke benoemingsprocedures, een betere bescherming van hen die zich inzetten voor de rechtsstaat en de hervorming van het kiesstelsel voor de eerste Kamer, en een ander kiesstelsel voor de tweede kamer.

Antwoord:
In het voorjaar kom ik met een brief waarin ingegaan wordt op het voornemen uit het coalitieakkoord met betrekking tot het onderzoek naar de wijziging van het kiesstelsel. In deze brief zal ook worden ingegaan op het advies van de Kiesraad over de termijnen voor vervroegde verkiezingen. Op dit moment beziet het kabinet conform het coalitieakkoord hoe de onafhankelijkheid kan worden versterkt door meer *checks and balances* in te bouwen in de benoemingsprocedures van een aantal instituties. Dit betreft de Kiesraad, de nieuwe Nederlandse Autoriteit Politieke Partijen en rijksbrede adviescolleges. Er zijn veel verschillen tussen deze instituties, zoals de wettelijke taken die zij uitvoeren en hun rol en positie binnen het staatsbestel. We bezien daarom per instituut afzonderlijk hoe democratische waarborgen in de benoemingsprocedures zouden kunnen worden versterkt.

Voor wat betreft hervorming van het kiesstelsel voor de Eerste Kamer en de invoering van het terugzendrecht voor de Eerste Kamer, is in het coalitieakkoord afgesproken dat het parlementair stelsel verbeterd wordt met drie voorstellen die voortvloeien uit het kabinetsstandpunt over de Staatscommissie parlementair stelsel. Het gaat in de eerste plaats om een voorstel dat regelt dat de Eerste Kamer de bevoegdheid krijgt om wetsvoorstellen te wijzigen en terug te zenden naar de Tweede Kamer (Kamerstuk 36374). Dit voorstel is op dit moment bij uw Kamer aanhangig. De andere twee voorstellen zijn reeds bij de Eerste Kamer aanhangig. Het betreft een aanpassing van de verkiezingswijze van de Eerste Kamer (Kamerstuk 35532) en een wijziging in de grondwetsherzieningsprocedure (Kamerstuk 35533). Deze drie voorstellen zijn bedoeld als een pakket maatregelen dat de werking van het tweekamerstelsel moet ondersteunen en versterken. Daarom heb ik aangekondigd dat ik dit najaar eerst een nota naar aanleiding van het verslag over het terugzendrecht aan uw Kamer zal zenden (zie Kamerstukken II 2025/26, 31570, nr. 40). Ik streef ernaar om deze nota binnenkort uit te brengen en ik zie uit naar het debat met uw Kamer over dit grondwetsvoorstel. Indien uw Kamer dit voorstel aanneemt, kan vervolgens in de Eerste Kamer het debat over de drie voorstellen in gezamenlijkheid worden gevoerd.

Vragen van het lid Van Meijeren (FVD)

Vraag:
Wanneer werden voor het laatst in Nederland omroepen verboden vanwege de onwelgevallige inhoud van de uitzendingen?

Antwoord:
Er is nog nooit een omroep verboden vanwege de inhoud van de uitzendingen. Dit mag ook niet op grond van de Mediawet. Die kent wel een limitatief stelsel van toezicht en beperkte mogelijkheden tot intrekking van een erkenning van een omroep.

Vragen van het lid Schenk (FVD)

Vraag:
Is de minister bereid te onderzoeken hoe belemmeringen voor openbaarmaking van wachtgeld kunnen worden weggenomen? Is de minister vervolgens bereid om het wegnemen van deze belemmeringen mogelijk te maken en zo nodig een voorstel hiertoe aan de Kamer voor te leggen? En hoe kijkt de minister naar de huidige inrichting van het wachtgeld?

Antwoord:
Het ministerie van BZK verstrekt al sinds jaar en dag elk jaar een geanonimiseerd overzicht over hoogte en duur van de Appa-uitkeringen van voormalige leden van de Tweede Kamer, bewindspersonen, waarnemend burgemeesters en burgemeesters van heringedeelde gemeenten. Het gaat om de cijfers van 2010 tot en met 2025. Op de website zijn ook een toelichting op de cijfers en een aantal trends opgenomen. Dit alles is een uitvloeisel van de brief van 25 november 2019 (Kamerstukken II 2019/20, 28 478, nr. 80) van de toenmalige minister Knops van BZK aan de voorzitter van de Tweede Kamer, waarin hij aangaf dat vanaf 2020 deze cijfers proactief in januari worden gepubliceerd.

Aangezien het ministerie van BZK hiermee de grootst mogelijke transparantie betracht, die ook voldoet aan de Wet open overheid (Woo) en de vroegere Wet openbaarheid van bestuur (Wob), zie ik geen aanleiding om dit anders te gaan doen.

De Appa-uitkering is van grote waarde voor de democratie. Gelet op het vertrouwensbeginsel moeten politieke ambtsdragers van de een op de andere dag kunnen aftreden. Dat is een groot verschil met de bescherming van werknemers binnen het ontslagrecht. De WW is het sluitstuk van bepalingen in het ontslagrecht voor werknemers, terwijl de Appa het enige vangnet is voor politieke ambtsdragers. Als er voor politieke ambtsdragers onder deze omstandigheden geen vangnet is, kunnen alleen welgestelde mensen politiek bedrijven.

Vragen van het lid Van Baarle (DENK)

Vraag:
Zou in gevallen waarin een Oeigoer een naam heeft die is opgelegd door de Chinese overheid, betrokkene de mogelijkheid moeten krijgen om die in de nieuwe regeling BRP te kunnen wijzigen zonder kosten? En kan deze regeling ook breder?

Antwoord:
Nee, dat kan niet via Regeling BRP. Gegevens in de BRP moeten ontleend worden aan formele documenten als geboorteakten of paspoorten. De formele documenten betreffen bij inschrijving in de BRP inderdaad vaak Chinese documenten, en deze problematiek is bekend, maar niet via Regeling BRP op te lossen. Er staan verschillende andere wegen open voor mensen om hun naam te wijzigen, daar zijn echter wel kosten aan verbonden. Naar verwachting gaat voor het einde van het jaar het wetsvoorstel afbouw interlandelijke adoptie en vereenvoudiging identiteitsherstel voor advies naar de Raad van State. Inzet is om de mogelijkheden van identiteitsherstel te verbeteren. Onder andere wordt een mogelijkheid voor iedere meerderjarige burger (die Nederlander, vluchteling of staatloos is) geïntroduceerd om de voor- en/of achternaam eenmalig zonder opgaaf van redenen te wijzigen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn of haar gemeente of geboortegemeente.

Het gaat dan om een beperkt aantal relatief eenvoudige wijzigingen, zoals een keuze voor de achternaam van de andere ouder (al dan niet in combinatie met de bestaande achternaam) of de keuze voor een achternaam die iemand eerder heeft gedragen. De verwachting is dat de kosten van dergelijke wijzigingen lager zullen zijn dan nu het geval is bij de Dienst Justis (voor het wijzigen van de achternaam) of de rechter (voor het wijzigen van de voornaam). Meer complexe aanvragen, herhaalde aanvragen en aanvragen van minderjarigen zullen nog steeds door de Dienst Justis worden behandeld.

Vraag:
Hoe gaat de regering voorkomen dat toeslagenouders nog langer moeten wachten? Hoe gaat de regering voorkomen dat mensen in Groningen nog langer moeten wachten? Hoe gaat de regering voorkomen dat mensen nog langer moeten wachten op een keuring, vergunningsaanvraag of andere diensten? Hoe gaan we voorkomen dat 20 tot 60 procent minder personeel bij sommige onderdelen van organisaties, zoals de regering schrijft, de dienstverlening door de overheid aantast?

Antwoord:
De komende periode werkt het kabinet de plannen nader uit. In de plannen houden we ons doel voor ogen, een overheid die levert én waar mensen in Nederland op kunnen rekenen. De kern van slagvaardige overheid is ook een overheid die problemen oplost. Dat betekent dat in de uitwerking van de plannen dit uitgangspunt voorop staat.

Vraag:
Kan de minister contouren schetsen over zijn nieuwe rijksbrede plan tegen discriminatie waar hij voor de zomer volgend jaar mee zou willen komen? Komen hier ook afrekenbare en kwantitatieve doelen in, bijvoorbeeld op meldingsbereidheid of ervaren discriminatie? Hoe ziet hij het proces van de totstandkoming van dit plan? En waarom moest eigenlijk tot het eind van het jaar wachten op een planning over dit plan? Waarom komt dit plan pas volgend jaar zomer? Komt er in dit plan een strafverzwaring voor discriminatiedelicten? Komt er een vergroting voor het aantal discriminatierechercheurs? Wordt de samenwerking met discriminerende bedrijven in alle gevallen beëindigd? Wat gaan we doen om structureler te monitoren?

Antwoord:
Het is nog te vroeg om vooruit te lopen op de exacte inhoud van de overkoepelende aanpak, omdat dit nu onderdeel is van gesprek met de betrokken departementen. Gezien de brede reikwijdte van de motie-van Baarle, vergt het tijd om dit gecoördineerd op te pakken. Bovendien ontvangt de Kamer ook een grondige reactie op het eindrapport van de Staatscommissie tegen discriminatie en racisme, in samenhang met deze aanpak. Dit rapport is vlak voor de zomer gepubliceerd. Daarom is de planning ook pas na de zomer met uw Kamer gedeeld.

In de tussentijd zit het kabinet niet stil en is er reeds aandacht voor de verschillende onderwerpen waar de heer van Baarle naar verwijst in zijn vragen. Met betrekking tot zijn vraag over kwantitatieve doelen voor meldingsbereidheid en ervaren discriminatie, erkent het kabinet het belang van inzicht in discriminatiecijfers in Nederland. Actueel inzicht in (ervaren) discriminatie helpt het kabinet en het werkveld met een empirisch onderbouwde aanpak van discriminatie. Ten behoeve hiervan publiceert het ministerie van BZK jaarlijks een rapport met de meldcijfers bij officiële meldinstanties van discriminatie. Daarnaast heeft het ministerie van SZW eerder uitgebreid onderzoek laten doen naar ervaren discriminatie in Nederland. Het meest recente onderzoek dateert uit 2018 en is in 2020 gepubliceerd, getiteld ‘Ervaren discriminatie in Nederland II”. Het CBS voert in opdracht van JenV tweejaarlijks de veiligheidsmonitor uit, waarvan onderzoek

naar ervaren discriminatie een onderdeel is. De meest recente cijfers van ervaren discriminatie die we hebben komen uit de veiligheidsmonitor van 2025, gepubliceerd en verzonden naar uw Kamer door de minister van Justitie en veiligheid op 2 maart 2026. Ten slotte heeft voorbereidend onderzoek voor de campagne ter verhoging van de meldingstoegankelijkheid van discriminatie inzicht geboden in de meldingsbereidheid van burgers en de redenen die daaraan ten grondslag liggen.

Met betrekking tot strafverzwaring bij discriminatiedelicten, is dit geregeld in artikel 44bis Sr, dat in juli 2025 in werking is getreden. Verdere wijzigingen zijn vooralsnog niet voorzien. Voor overige vragen over strafverzwaring bij discriminatiedelicten en het vergroten van het aantal discriminatierechercheurs wil ik als minister van BZK door naar de minister van Justitie en Veiligheid. Zoals inzichtelijk gemaakt in het rijksbrede overzicht van de discriminatie aanpak, die als bijlage bij de voortgangsbrief van oktober 2026 aan uw Kamer is verstuurd, valt dit onderwerp onder zijn verantwoordelijkheid.

Met betrekking tot de vraag over de monitoring, verwijs ik uw Kamer naar de rapporten over (ervaren) discriminatiecijfers. Ik zie deze rapporten als een belangrijk onderdeel van het structureel monitoren van de aard en omvang van discriminatie in Nederland. Daarnaast lopen er gesprekken met de NCDR over zijn betrokkenheid bij de overkoepelende aanpak in het kader van monitoring.

Vraag:
Hoe is de minister van plan om de aangenomen motie Van Baarle over het in samenwerking met islamitische instellingen en gebedshuizen te komen tot gerichte maatregelen tegen vernielingen uit te voeren en is hij bereid om op korte termijn het gesprek aan te gaan met islamitische koepelorganisaties over de veiligheid van islamitische instellingen in Nederland?

Antwoord:
De motie waar het lid Van Baarle aan refereert ligt op het beleidsterrein van de minister van JenV. Het is daarom ook aan het ministerie van JenV, samen met de NCTV, om te bezien op welke wijze hier gedegen uitvoering aan kan worden geven, inclusief eventuele overleggen met islamitische koepelorganisaties. Voor verdere inhoudelijke beantwoording wordt daarom doorverwezen naar de begrotingsbehandeling van JenV, midden november.
Tegelijkertijd vindt op 9 november een hoog-ambtelijk overleg plaats met de DG-stuurgroep ter versterking van de aanpak op discriminatie en racisme en afgevaardigden van de moslimgemeenschappen. Dit punt staat op verzoek van deze organisaties op de agenda, zodat concrete oplossingsrichtingen besproken kunnen worden.

Vraag:
Zou de minister willen besparen op topbeloningen bij de rijksoverheid en is het niet zinvol als je gaat besparen om de reikwijdte van de WNT juist te verbreden in plaats van te versoepelen?

Antwoord:
Binnen het kader van een slagvaardige overheid wordt er momenteel gekeken naar een verlichting van de administratieve lasten van de WNT. Er wordt verkend of zowel een verbreding van de WNT kan worden bereikt en/of de administratieve lasten kunnen worden verminderd. Dit kan door te bezien of de ondergrens van de verantwoordingsvrijstelling kan worden verhoogd en anderzijds kan worden volstaan met een eenvoudigere rapportageverplichting voor kleine instellingen.

Vraag:
Waarom wordt er budget uit het fonds slavernijverleden gebruikt voor de publiekscampagne tegen discriminatie?

Antwoord:
De vraag van het lid Van Baarle over middelen uit het slavernijverledenfonds voor de publiekscampagne over het melden van discriminatie is al eerder beantwoord in een brief aan de Eerste Kamer van 12 november 2024. Daarin is toegelicht dat een van de uitgangspunten van de maatregelen, die worden gefinancierd uit het slavernijverledenfonds, het creëren is van bewustwording bij het brede publiek over alledaags racisme in de huidige maatschappij.

Een deel van het slavernijverledenfonds is bestemd voor beleidsinitiatieven van de departementen betrokken bij het vervolgtraject rondom de excuses slavernijverleden. De publiekscommunicatie sluit daarmee aan bij de inzet van het kabinet om na het maken van de excuses de kennis en

bewustwording bij het brede publiek over de doorwerking van het slavernijverleden te vergroten. Een deel van het slavernijverledenfonds is bestemd voor beleidsinitiatieven van de departementen betrokken bij het vervolgtraject excuses slavernijverleden, zoals antidiscriminatiebeleid. Bij de voorstellen is rekening gehouden met onder meer de betrokkenheid van de nazaten. Dat is ook doorgetrokken in de ontwikkeling van de campagne. Zo zijn maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor nazaten van het slavernijverleden betrokken geweest bij de ontwikkeling en afstemming van het campagneconcept.

Vraag:
Kan de minister toezeggen dat het tegengaan van moslimdiscriminatie een expliciet onderdeel zal zijn van het nieuwe plan tegen discriminatie?

Antwoord:
Ik kan u toezeggen dat dat het geval zal zijn. Het wordt een overkoepelend programma met aandacht voor alle vormen van discriminatie.

Vraag:
Wanneer komt de regering met het wetsvoorstel over de verankering van de NCDR?

Antwoord:
Het wetsvoorstel voor wettelijke verankering van de NCDR is in voorbereiding en zal zo snel als mogelijk in 2027 in consultatie worden gebracht. De wettelijke verankering brengt enkele vragen met zich mee, bijvoorbeeld hoe een regeringscommissaris, die onder de ministeriële verantwoordelijkheid valt, wettelijk kan worden vastgelegd en hoe de taken van de organisatie voldoende helder en toekomstbestendig kunnen worden geformuleerd. Deze vragen behoeven een nadere afweging alvorens een wetsvoorstel ter consultatie kan worden aangeboden.

Vragen van het lid Flach (SGP)

Vraag:
Gaat de staatssecretaris in het kader van het schrappen van 500 regels ook kijken of er een lichter regime mogelijk is voor ondernemers, scholen en zorgvormen met een kleine schaal?

Antwoord:
Wat voor een grote organisatie eenvoudig te organiseren is, kan voor een kleine organisatie een onevenredig grote belasting zijn. De 500-regelaanpak is erop gericht om het makkelijker te maken voor ondernemers, inwoners en professionals. Het kabinet wil juist die regels aanpakken waar zij het meest last van hebben, ook voor organisaties met een kleine schaal. Proportionaliteit heeft daarom de aandacht en maakt al deel uit van het afwegingskader bij nieuwe regelgeving. Het uitzonderen van doelgroepen telt daarom ook mee bij de 500-regelaanpak. Dat kan bijvoorbeeld ook door het vereenvoudigen van verplichtingen. Daarbij blijft het uitgangspunt dat noodzakelijke publieke belangen, zoals kwaliteit en veiligheid, geborgd blijven.

Vraag:
Hoe is het voorstel van de minister te rijmen met het feit dat hij zelf vorig jaar nieuwe wetgeving en een centrale organisatie en 5 miljoen extra kosten per jaar koos voor antidiscriminatievoorzieningen? Hoe is dit te rijmen met Slagvaardige Overheid? Gaat hij dit heroverwegen?

Antwoord:
De versteviging van de antidiscriminatievoorzieningen draagt juist bij aan een slagvaardige overheid. Dit traject heeft tot doel om van 18 gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen te komen tot één landelijke organisatie. Op dit moment worden de gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen door gemeenten gefinancierd en dit betekent: 342 keer subsidie aanvragen, verstrekken en verantwoorden. Dat is in de nieuwe situatie niet meer nodig omdat er dan maar één organisatie is. De bestaande taken worden budgetneutraal overgeheveld naar die organisatie. Dit is opgenomen in het wetsvoorstel voor versterking stelsel antidiscriminatievoorzieningen.

Er is niet alleen sprake van een taakreductie bij de gemeenten, maar ook van gerichter en meer gecoördineerd inzetten van de beschikbare financiële middelen door het Rijk. De lokale bureaus kunnen zich daardoor in de nieuwe situatie meer concentreren op hun kerntaken: het registreren van meldingen, het verlenen van onafhankelijke bijstand en preventie van discriminatie. Daarin zit

de versterking.
In zijn algemeenheid geldt dat dit kabinet binnen een half jaar komt met een meerjarige aanpak voor een toekomstbestendige rijksdienst. Onderdeel daarvan zijn scherpe keuzes met betrekking tot wat de overheid anders, minder of niet meer gaat doen. In het voorjaar van 2027 zullen deze plannen met de Kamer gedeeld worden.

Vraag:
Wil de minister het verkennen om meer duidelijkheid te scheppen over het commissielidmaatschap in gemeenten en provincies?

Antwoord:
Ja, op dit moment wordt een onderzoek uitgevoerd naar hoe het commissiestelsel in gemeenten en provincies in de praktijk functioneert. Daarbij wordt ook nadrukkelijk gekeken naar de rol, positie en bevoegdheden van commissieleden. De uitkomsten van dit onderzoek worden eind dit jaar verwacht. Aan de hand van die uitkomsten zal worden bezien of en welke wijzigingen van het commissiestelsel nodig zijn.

Vraag:
Waarom houdt de regering het wetsvoorstel over restzetelverdeling aan terwijl er nauwelijks winst van het wetsvoorstel wordt verwacht?

Antwoord:
Het wetsvoorstel wordt aangehouden om het in samenhang te kunnen beoordelen met andere acties en maatregelen die kunnen worden genomen ter versterking van het decentraal bestuur.

Het gaat daarbij om voorstellen die de toenmalige minister van BZK in 2025 heeft gedaan in de brief over een waardevol politiek ambt, op het gebied van de omvang van de gemeenteraad, het commissiestelsel en de werkdruk van wethouders. Uw Kamer wordt begin 2027 hierover geïnformeerd.

Vragen van het lid Beckerman (SP)

Vraag:
Wil het kabinet het wachtgeld voor politici meenemen in het te sluiten akkoord over onder andere de WW van werknemers?

Antwoord:
Allereerst is er geen sprake van wachtgeld want degenen met een Appa-uitkering hebben een sollicitatieplicht. De Appa heeft verder een heel ander karakter dan de WW. De WW is het sluitstuk van dat ontslagsysteem voor werknemers, terwijl de Appa het enige vangnet is voor politieke ambtsdragers. Als er voor politieke ambtsdragers onder deze omstandigheden geen vangnet is, kunnen alleen welgestelde mensen politiek bedrijven. Terwijl het uitgangspunt is dat iedereen in de Nederlandse samenleving een politiek ambt moet kunnen vervullen. Dat heeft alles te maken met het vertrouwensbeginsel waardoor politieke ambtsdragers van de een op de andere dag moeten kunnen aftreden. Dat is een groot verschil met werknemers.

Het kabinet spreekt met een afvaardiging van de koepels en beroeps- en belangenverenigingen van decentrale bestuurders over wijzigingen in de Appa. Wijzigingen in de Appa komen tot stand in het parlement, als er minstens een tweederde meerderheid voor is in beide Kamers. Dat laat onverlet dat als de WW gewijzigd zou worden, er ook gekeken wordt of dit gevolgen moet hebben voor de Appa. Maar dan dus wel met oog voor het speciale karakter van het politieke ambt.

Vraag:
Hoe gaat het kabinet de Roemernorm halen? Hoe gaat het kabinet haar afhankelijkheid van consultancy terugdringen? En hoe beantwoordt zij de vraag ‘welke overheid willen we zijn’ en gaat ze vanuit daar nadenken over of en hoe ze wil bezuinigen op ambtenaren?

Antwoord:
In het coalitieakkoord is expliciet aangegeven dat de externe inhuur teruggedrongen moet worden tot het niveau van 10% van de personele uitgaven (de ‘Roemernorm’).
Dit is een opgave waar het gehele kabinet zich verantwoordelijk voor voelt en die onderdeel uitmaakt van de meerjarige aanpak voor een toekomstbestendige en slagvaardige overheid.
De externe inhuur laat een dalende trend zien - in 2024 werd 15,4% van de totale personele

uitgaven besteed aan externe inhuur in 2025 13,1% - en die dalende trend zal de komende jaren moeten worden voortgezet.

In de voortgangsbrief is in reactie op de motie Brekelmans/Bontenbal aangegeven dat het kabinet binnen zes maanden komt met een meerjarige aanpak voor een toekomstbestendige en slagvaardige overheid (2026Z22924).
Het komen tot een slagvaardige overheid is een speerpunt van het kabinet Jetten. Het streeft naar een overheid die werkt voor mensen, bedrijven en professionals. De belofte is om haar, op de fundamenten van de democratische rechtsstaat, eenvoudiger, slimmer en daardoor kleiner te maken.
Hierin wordt gestuurd op budget, fte én inhuur. Hierbij horen ook scherpe keuzes over wat de overheid anders, minder of niet meer gaat doen. Het behoud en bevorderen van deskundigheid is daarbij belangrijk, net zoals het versterken van de adviesfunctie.
Het kan immers niet zo zijn dat we aan de ene kant met minder ambtenaren toe moeten en aan de andere kant meer extern moeten inhuren.

Vragen van het lid Ceder (CU)

Vraag:
Wat zijn de ambities op de spreiding van rijkswerkgelegenheid deze kabinetsperiode?

Antwoord:
Een slagvaardige, effectieve overheid betekent óók een rijksoverheid die over de grenzen van afdelingen en ministeries heen werkt en voor de grote opgaven de handen ineenslaat met partijen van buiten het Rijk, zoals gemeenten en provincies. Het kan zomaar zijn dat we van Roermond, via Lelystad, tot Den Haag werken aan één en dezelfde uitdaging. Daarom werkt het kabinet ook aan een betere spreiding van rijksdiensten over het land. Dit gebeurt gericht door – als een huisvestingscasus zich voordoet – te zoeken naar waar een rijksdienst het beste kan aansluiten bij de kernkwaliteiten van een regio, zodat de rijksoverheid en regio elkaar versterken, en de slagkracht van een gebied én van de overheid verbeteren. Dit is staand beleid. In de eerder met uw kamer gedeelde jaarlijks rapportage over de spreiding van de rijkswerkgelegenheid en in het onlangs gepresenteerde dashboard kan de voortgang worden gevolgd (Kamerbrief van 25 september 2026, Kamerstuk 31490, nr. 399). Een betere spreiding is wel een kwestie van de lange adem.

Vraag:
Wat doet de minister om het cijfer van aangiftes tegen geweld, fysiek of online, en bedreiging of intimidatie omhoog te brengen? Klopt het dat er voor het afhandelen van aangiftes van landelijke politici extra rechercheurs beschikbaar zijn, maar dat dat voor lokale politici ontbreekt? Ik zou hier graag één lijn in willen zien, en hoop dat de minister zich hiervoor wil inspannen. En heeft de minister zicht op de vraag of agressie en bedreiging inmiddels gevolgen hebben voor de beschikbaarheid van voldoende kandidaten voor politieke ambten?

Antwoord:
Het klopt dat er voor landelijke politici en andere personen binnen het Rijksdomein een speciaal team van de regionale recherche beschikbaar is binnen de politie-eenheid Den Haag. Daarbij gaat het om bedreigingen met een misdrijf.

Bedreigingen en van lokale bestuurders en volksvertegenwoordigers worden opgepakt door de regionale politie-eenheden in overleg met het OM. Het moet voor de snelheid en kwaliteit van afhandeling van aangiftes niet uitmaken of iemand een landelijke of lokale politicus is. Samen met de minister van JenV zet ik mij ervoor in dat ook de afhandeling van meldingen en aangiftes van lokale politici worden verbeterd. De vernieuwde Eenduidige Landelijke Afspraken (ELA) met politie en OM, die uw Kamer heeft ontvangen, zijn dan ook een stap in de goede richting. Ik zie er met de minister van JenV op toe dat de uitvoering van de vernieuwde ELA ook in de praktijk daadwerkelijk tot meer snelheid en kwaliteit en in het aangifteproces gaat leiden. Ook zal ik stimuleren dat in de lokale veiligheidsdriehoeken (burgemeester – politie – OM) meer prioriteit wordt gegeven aan de veiligheid van ambtsdragers.

Uit onderzoek blijkt dat agressie en bedreiging het werkplezier uiteraard in negatieve zin beïnvloeden. Werkplezier is een belangrijk criterium om al dan niet door te gaan in het politieke ambt. Bovendien zien we dat dit vooral vrouwen raakt. Ik vind dit zorgelijk. We moeten onze lokale politici koesteren en ervoor zorgen dat voor nieuwe kandidaten het ambt aantrekkelijk is.

Het kan niet zo zijn dat ze door oneigenlijke druk vanuit agressie, bedreiging of intimidatie belemmerd worden om hun werk te doen.

Vragen van het lid Vermeer (BBB)

Vraag:
Waar blijft de toegezegde brief over het gemeenschapsfonds? En kunnen wij die ook voor de tweede termijn donderdag ontvangen? Hoe zorgt de minister dat dorpen waar de laatste voorzieningen dreigen te verdwijnen daadwerkelijk worden geholpen? Welke blijvende zekerheid biedt een tijdelijk fonds aan vrijwilligers die hun dorpshuis overeind proberen te houden?

Antwoord:
Het gemeenschapsfonds heeft een landelijke dekking met speciale aandacht voor NPVR-gebieden. Ik ben bezig met de verdere inrichting van het fonds en trek daarin samen op met andere fondsen buiten het Rijk met hetzelfde oogmerk als het gemeenschapsfonds en NPVR-gebieden. Dit om de impact van het gemeenschapsfonds zo groot mogelijk te maken. Dat doe ik door te zorgen voor gerichte communicatie en gepaste ondersteuning. Daarnaast maken we aanvragen en verantwoording zo eenvoudig en laagdrempelig als mogelijk. Dit is na te lezen in de brief over 'Ontwerp en Inrichting van het gemeenschapsfonds' die ik op 28 september aan uw Kamer heb gestuurd (Kamerstukken II 2026/27 29697, nr. 188). In februari volgt een voortgangsbrief over het NPVR, waarbij ik ook aandacht besteed aan het gemeenschapsfonds in relatie tot NPVR.

Vraag:
Waarom ontbreekt inzicht in de benodigde middelen voor de uitvoering van Elke regio telt! ondanks de aangenomen motie? En kan de minister vóór onze tweede termijn donderdag een eerste inschatting geven van de verwachte uitvoeringskosten?

Antwoord:
Met het Nationaal Programma Vitale Regio's maak ik werk van de aanbevelingen uit het rapport Elke Regio Telt. In het voorjaar van 2027 ontvangt uw Kamer een voortgangsrapportage van dit programma. Nog niet alle plannen zijn gereed, de laatste verwachten wij in Q1 2027 te ontvangen. Op basis daarvan kunnen we zoveel als mogelijk inzichtelijk maken welke middelen voor de uitvoering nodig zijn. Dat maakt dat op dit moment nog geen volledig antwoord aan het lid Vermeer kan worden geboden.

Vraag:
Gaat de minister onze motie uitvoeren zoals die is bedoeld (Kamerstukken II 2025/26 36800 B, nr. 42)? Garandeert de minister dat extra medebewindstaken worden bekostigd zonder daarvoor de autonome ruimte aan te spreken?

Antwoord:
Ik kan onderschrijven dat bij het opleggen van nieuwe taken er voldoende middelen beschikbaar moeten zijn. Hierover bestaat geen verschil van inzicht tussen de heer Vermeer en mijzelf. De Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) en het onderzoek op grond van artikel 2 Financiële-verhoudingswet zijn instrumenten waarmee in beeld gebracht kan worden wat er financieel nodig is om tot een goede uitvoering van de taak te komen.
Een harde garantie dat er nooit een taak wordt belegd zonder de autonome ruimte te raken kan ik u echter niet bieden omdat het uiteindelijk de regering en de Kamers gezamenlijk zijn die de begroting van het gemeentefonds en eventueel de departementale begrotingen vaststellen.

Dat neemt niet weg dat ik de strekking van de aangenomen motie-Vermeer onderschrijf en deze ook als uitgangspunt hanteer bij de uitwerking van mijn verantwoordelijkheden. Dit betekent dat het kabinet bij het opleggen van nieuwe of uitgebreidere medebewindstaken structureel voldoende financiële middelen beschikbaar dient te stellen, zodat gemeenten en provincies deze taken kunnen uitvoeren zonder daarvoor te hoeven inleveren op hun op dat moment bestaande autonome ruimte. Ik pas artikel 108 van de Gemeentewet, artikel 105 van de Provinciewet en artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet overeenkomstig dit uitgangspunt toe bij de beoordeling van nieuwe of uitgebreidere medebewindstaken.

Ook zie ik het als mijn taak om u van de juiste informatie en inzichten te voorzien aangaande het provincie- en gemeentefonds en de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht. De wijze waarop ik dat wil doen heb ik in mijn brief van 25 september uiteen gezet.

Met het nader uit te werken instrument balansscan, het overzicht van het takenpakket en beleidsvrijheid van gemeenten en provincies zet ik een stap om het inzicht en het overzicht in de balans te vergroten en waar nodig te herstellen. Hiermee ontstaat ook een steeds scherper beeld van de omvang van de autonome ruimte in de fondsen. Deze inzichten kunnen door de Kamer betrokken worden in de begrotingsbehandelingen van het gemeente- en provinciefonds.

Vragen van het lid Van Brenk (50PLUS)

Vraag:
Het blijkt dat de jaren in het algemeen bestuur van waterschappen niet meetellen voor een onderscheiding, terwijl ook zij al sinds 2008 gekozen worden. Is de minister bereid hier veranderingen in te brengen? Graag een reactie.

Antwoord:
Uiteraard past waardering voor degenen die zich als inzetten in de waterschapsbesturen. Zij doen belangrijk werk, net als de mensen die zitting hebben in gemeenteraden en Provinciale Staten. Ik ben bereid om met mijn ambtgenoot van I&W te overleggen over het meetellen van de jaren in het algemeen bestuur van waterschappen wanneer het gaat om het toekennen van een onderscheiding.

Vraag:
Kan de minister een reactie geven op de ervaring van burgers dat de overheid in juridische procedures onaantastbaar is geworden en dat hiermee de grondbeginselen van de rechtstaat onder druk staan?

Antwoord:
Ik ben het eens met het lid Van Brenk dat het tot de grondbeginselen van de rechtsstaat behoort dat burgers in een gelijkwaardige positie verkeren als zij procederen tegen de rechtsstaat. Het wetsvoorstel waarborgfunctie Algemene wet bestuursrecht waaraan de staatsecretaris van JenV en ik werken, draagt eraan bij dat het bestuursprocesrecht meer burgergericht wordt. In de brief van de staatssecretaris van JenV en mij van 11 september 2026 hebben wij uw Kamer geïnformeerd over de stand van zaken van het wetsvoorstel.

Vraag:
Wat doet deze minister concreet aan leeftijdsdiscriminatie? Hoe staat de minister er tegenover om dit op te nemen in de Grondwet?

Antwoord:
Artikel 1 van de Grondwet biedt bescherming tegen discriminatie op welke grond dan ook, dus ook op grond van leeftijd. Daarnaast biedt de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid bescherming tegen onterecht onderscheid op grond van leeftijd bij werk en scholing. Wel geldt dat niet alle vormen van leeftijdsonderscheid worden beschouwd als discriminatie. Zo zien we leeftijdsgrenzen bij films in bioscopen of om alcohol te kopen niet als discriminerend. Het kabinet ziet het zeker als haar taak om alert te blijven op onterechte uitsluiting op grond van leeftijd.

Vraag:
Kan de staatssecretaris de aanpak van zorgfraude als topprioriteit aanmerken bij het maken van keuzes in waar toezicht noodzakelijk is om risico's af te dekken?

Antwoord:
Vooropgesteld: fraude, dus ook zorgfraude, is onacceptabel en aangepakt dient te worden. Dat moeten we op een efficiënte manier doen. De afgelopen jaren zijn de toezichttaken fors gegroeid, mede onder invloed van de risico-regelreflex: extra regels en toezicht als reactie op incidenten. We moeten afwegingen maken waar toezicht echt noodzakelijk is om maatschappelijke risico’s echt af te dekken.
De komende maanden ontwikkelen we een afwegingskader waarlangs we keuzes kunnen maken over waar toezicht noodzakelijk is, en in welke mate, en waar andere beleidsopties volstaan.

Eind 2027 zijn de keuzes op hoofdlijnen in beeld. Als hiervoor aanpassingen van wet- en regelgeving nodig zijn zullen die dan ter hand worden genomen en zullen deze aan uw Kamer worden voorgelegd.

Vraag:
Jaarlijks wordt er geld uit het gemeentefonds gehaald, maar de gemeenten blijven wel verantwoordelijk voor het vangnet, graag een reactie op het bezuinigen op de gemeentebegrotingen. Graag een reactie van de minister op de noodkreet van de gemeente Assen over jongeren met een complexe zorgvraag die een op een begeleiding nodig heeft met de kosten van 1 miljoen per jaar. Dat legt een onmogelijke druk op het budget van de gemeente. Hoe wordt dit opgelost? 50PLUS pleit voor een harde ondergrens in de maatschappelijke ondersteuning, met een minimumniveau van mantelzorgondersteuning en inkomensondersteuning. Graag een reactie van de minister.

Antwoord:
De minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport is met de sector in gesprek om tot een betere sturing op het macrobudget voor jeugdhulp te komen. Hierbij wordt ook gekeken naar de financiering van het stelsel en is ook aandacht voor het financiële risico van dure casuïstiek voor gemeenten. Om hier beter zicht op te krijgen heeft de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport onlangs ook een onderzoek over dure casuïstiek laten uitvoeren. De uitkomsten van dit onderzoek worden in het verdere traject betrokken.

Voor de inhoudelijke vragen op het terrein van de WMO en Jeugd verwijs ik u naar de minister van Langdurige Zorg, Jeugd en Sport. Vanuit mijn rol als minister van BZK en fondsbeheerder ben ik bij deze trajecten betrokken. Uitgangspunt voor de interbestuurlijke verhoudingen is dat gemeenten voldoende middelen ontvangen voor de taken die zij uitvoeren. De balans tussen taken, middelen, ambities en uitvoeringskracht bij gemeenten hebben hierbij mijn bijzondere aandacht.

Vraag:
Waarom geldt ten aanzien van het gemeenschapsfonds: wie het eerst komt, wie het eerst maalt? Veel kleine organisaties of burgerinitiatieven draaien op vrijwilligers, vaak ook ouderen, die niet zo digitaal vaardig zijn. Hoe wordt voorkomen dat zij om die reden buiten de boot vallen en hoe weten we zeker of het bedrag voldoende is?

Antwoord:
Middelen moeten landen waar ze het hardst nodig zijn. Het uitgangspunt is daarom ook niet ‘wie het eerst komt, wie het eerst maalt’. Het kabinet zet nadrukkelijk in op een toegankelijke en laagdrempelige regeling met passende criteria en lage administratieve lasten, zoals ook opgenomen in de brief aan uw Kamer ‘Ontwerp en de inrichting van het Gemeenschapsfonds’ van 28 september jl. Dat doen we met de samenleving, maatschappelijke organisaties en partijen zoals fondsen met veel kennis van de burgerinitiatieven en een groot netwerk. Zij bereiken juist kleinschalige informele organisaties en initiatieven, en begeleiden deze waar nodig.

Vraag:
Kan de minister de huidige situatie toelichten over of de veiligheidsregio's in een noodsituatie weten wie de kwetsbare mensen zijn en waar zij wonen, wat is er op dit punt en wat is nog er nog nodig?

Antwoord:
In de Miljoenennota is 20 miljoen euro in 2027, oplopend tot 70 miljoen euro per jaar in 2032 tot en met 2035, beschikbaar gesteld om onder meer aan deze inzet op sociaal-maatschappelijke weerbaarheid een impuls te geven. In voorbereiding op noodsituaties is het namelijk belangrijk dat de gehele samenleving weerbaar en schokbestendig is. Dit betreft zowel inwoners als medeoverheden en maatschappelijke organisaties. We zetten daarom in op de versterking van het sociaal weefsel en de onderlinge verbondenheid in buurten, want een samenleving die naar elkaar omkijkt is schokbestendig, zowel voor, tijdens als na een crisis.

Onderdeel hiervan is de inzet van gemeenten en Veiligheidsregio’s om lokale maatschappelijke netwerken in kaart te brengen en de sociale infrastructuur in de wijken te versterken. Hierbij is extra aandacht voor kwetsbare doelgroepen zoals alleenstaande ouders, mindervaliden, ouderen, statushouders, vluchtelingen, etc. Op dit gebied is al veel expertise ontwikkeld en zijn er al diverse voorbeelden en tools beschikbaar: zo ontwikkelden de Veiligheidsregio’s Noord-Brabant en Utrecht handreikingen om het sociaal weefsel te versterken, om netwerken te inventariseren én te activeren.

Deze inzet wordt op dit moment verder door het Rijk, medeoverheden en maatschappelijke

organisaties verder versterkt. In deze gesprekken wordt onder meer gekeken hoe de lessen uit de praktijk kunnen worden verbonden met kennis uit onderzoek en bestaande inzichten, om handelingsperspectief te bieden en dit verder te verspreiden.

Vragen van het lid Keijzer (Lid Keijzer)

Vraag:
Kan er meer transparantie komen bij de Raad van State door de minderheidsstandpunten naar buiten te brengen en te kijken naar het benoemen van politiek neutrale personen?

Antwoord:
Het toetsingskader van de Afdeling advisering van de Raad van State dwingt de wetgever en de regering om aandacht te besteden aan een brede waaier aan onderwerpen. Vervolgens moet in de openbaarheid verantwoord worden hoe met het advies van de Afdeling advisering is omgegaan. Ik zie geen meerwaarde in openbaarmaking van minderheidsstandpunten; het gaat om het uiteindelijke advies. Het is bovendien altijd aan de politiek om het advies te wegen en over wet- en regelgeving te besluiten. Het primaat van de politiek blijft daarmee precies waar het hoort, namelijk bij de politiek.
De Raad is als organisatie onafhankelijk gepositioneerd, vergelijkbaar met de andere Hoge Colleges van Staat die in de Grondwet worden genoemd. In artikel 2 van de Wet op de Raad van State is de benoemingsprocedure beschreven zoals die geldt voor de vicepresident en leden van de Raad van State. Op basis van dit artikel worden vacatures in de Staatscourant gepubliceerd, onder opgave van het profiel van de gezochte kandidaat of kandidaten. Kandidaten worden op voordracht van de minister van BZK en de minister van J&V voor het leven benoemd bij koninklijk besluit. Over de voordracht vindt beraadslaging en besluitvorming plaats in de ministerraad. Die vergaderingen zijn besloten. De Tweede Kamer voert ten slotte ten minste eenmaal per jaar overleg met de vicepresident over vacatures. Deze procedure geldt sinds 2010 en voldoet wat betreft de regering aan de eisen van transparantie en onafhankelijkheid.

Vraag:
Is het niet een idee om te kijken wat er nodig is om af te stappen van de Eerste Kamer en de leden van de Eerste Kamer toe te voegen aan die van de Tweede Kamer. Hoe kijkt het kabinet daartegen aan?

Antwoord:
Het kabinet heeft geen voornemens in deze richting en zet juist in op versterking van het tweekamerstelsel. Dat de Staten-Generaal uit twee Kamers bestaan die hun bevoegdheden onafhankelijk van elkaar uitoefenen, versterkt het stelsel van *checks and balances*, dat een van de fundamenten is van de Nederlandse staatsinrichting. Het kabinet werkt in dit kader aan drie grondwetsvoorstellen die voortvloeien uit het eindrapport van de Staatscommissie parlementair stelsel en het kabinetsstandpunt daarop. Zie hierover nader de brief die uw Kamer in juni van dit jaar heeft ontvangen over de Grondwetsagenda (Kamerstukken II *2025/26*, 31570, nr. 40).

Vraag:
Kan de minister een analyse geven op een aanscherping van de Ambtenarenwet en een andere vormgeving van de ABD, waarbij ter overweging wordt gegeven bewindspersonen de mogelijkheid te geven om de ambtelijke top te benoemen?

Antwoord:
Rijksambtenaren moeten hun werk politiek neutraal en op basis van deskundigheid uitvoeren. Het hoort bij de rol van de ambtenaar om alles in te brengen, ook als dat ingaat tegen de politieke wens. Ambtenaren voeren uit wat politiek is besloten, ook als de politieke weging tot een ander besluit heeft geleid dan werd geadviseerd.

Het Nederlandse stelsel van ambtelijke benoemingen vindt plaats op basis van deskundigheid en geschiktheid en niet op basis van politieke kleur.
Als bij iedere kabinetswissel de ambtelijke top zou worden vervangen, zou dat ten koste gaan van de continuïteit, kennis en kwaliteit van de Rijksdienst. De ABD-benoemingen borgen die juist.

Vraag:
Hoe denkt de minister erover als in de Tweede Kamer uitdrukkelijk wordt gestemd over alle

verplichtingen die aan ons land worden opgelegd, in plaats van dat we toestaan dat internationale verdragen nog altijd stilzwijgend worden goedgekeurd?

Antwoord:
In de artikelen 93 en 94 van de Grondwet wordt geregeld dat een ieder verbindend internationaal recht in Nederland geldt en dat de Nederlandse wetgeving deze voorschriften in acht moeten nemen. Het kabinet heeft geen voornemens om wijziging te brengen in dit reeds lang bestaande stelsel van doorwerking en voorrang van internationaal recht. Een belangrijk onderdeel van dit stelsel is dat verdragen door het Nederlandse parlement worden goedgekeurd voordat de regering ze mag bekrachtigen. Artikel 91, tweede lid, van de Grondwet bepaalt dat de wet kan voorzien in stilzwijgende goedkeuring van verdragen. Deze mogelijkheid wordt geregeld in de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen. Deze Rijkswet (waarvoor de verantwoordelijkheid primair bij de minister van Buitenlandse Zaken ligt) regelt verder dat indien een vijfde van uw (of de Eerste) Kamer de wens uit om een verdrag aan uitdrukkelijke goedkeuring te onderwerpen, daar gevolg aan wordt gegeven. De stelling dat de Nederlandse wetgever nu niet het laatste woord zou hebben, kan ik dus niet onderschrijven.

Vraag:
Hoe kijkt de minister ernaar om de wet op de Raad van State waar de bevoegdheden van de Raad van State in staan tegen het licht te houden?

Antwoord:
Artikel 73, eerste lid, van de Grondwet schrijft voor dat de Raad van State of een afdeling van de Raad wordt gehoord over voorstellen van wet en ontwerpen van algemene maatregelen van bestuur, alsmede over voorstellen tot goedkeuring van verdragen door de Staten-Generaal. Mevrouw Keijzer vraagt waarom er twee keer over hetzelfde voorstel moet worden geadviseerd. Ik ga er daarbij van uit dat zij doelt op situaties waarin wetgeving wordt uitgewerkt in algemene maatregelen van bestuur. Dat de Afdeling advisering van de Raad van State niet alleen adviseert over wetsvoorstellen maar ook over de nadere uitwerking daarvan in AMvB's is een groot goed. Belangrijke keuzes en bevoegdheden worden in wetgeving namelijk dikwijls gedelegeerd aan de regering. Juist deze keuzes en de uitwerking van bevoegdheden kunnen grote gevolgen hebben voor burgers en bedrijven. Het is daarom van groot belang dat ook de uitwerking van wetgeving van de hoogste kwaliteit is. Om die kwaliteit te bereiken is advisering door de Afdeling advisering van de Raad van State onmisbaar, ook met betrekking tot ongevraagde adviezen. Ook deze belichten een perspectief waarvan het belangrijk is dat de regering daar kennis van neemt.

Vraag:
Welke wettelijke taken of beleidsvelden gaan geschrapt worden om uiteindelijk die 25.000 ambtenaren minder voor elkaar te krijgen?

Antwoord:
Zie ook de antwoorden op de vragen gesteld door de leden Huizenga (D66), Kisteman en Meulenkamp (VDD), Clemminck (JA21) en Flach (SGP) en Beckerman (SP). Conform de motie Brekelmans/Bontenbal komt het kabinet binnen zes maanden met een meerjarige aanpak voor een toekomstbestendige en slagvaardige overheid. Hierin worden ook scherpe keuzes gemaakt over wat we anders, minder of niet meer gaan doen.

Een aantal keuzes maken we nu al. In de voortgangsbrief kondigt het kabinet aan het aantal adviesorganen substantieel te gaan verminderen en beleidsevaluaties terug te brengen van 400 naar 10 a 20 als uitgangspunt. Daarnaast gaan we 500 regels per jaar schrappen en wetten vereenvoudigen met de vereenvoudigingswet.